

УДК 378.147:81'243:001.891.5

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-3-23>

Ольга РИЖЧЕНКО,

orcid.org/0000-0003-1693-6121

кандидат філологічних наук, доцент,

старший викладач кафедри мовної підготовки

Національного університету цивільного захисту України

(Харків, Україна) *eradis80@gmail.com*

ПОЄДНАННЯ АСПЕКТНОГО ПІДХОДУ ТА МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ТЕХНІЧНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Мета роботи полягає у розгляді можливості аспектного підходу під час викладання англійської мови у технічному вищому навчальному закладі. Аспектний підхід, який постійно використовується під час опанування основних навичок володіння іноземними мовами у гуманітарних вищих навчальних закладах, довів свою ефективність, бо під час навчання увага приділяється розвитку всіх основних мовних навичок, якими є говоріння, читання, аудіювання та письмо. Більш того, аспектний підхід дозволяє приділити максимальну увагу саме практичному застосуванню набутих знань.

Аспектний підхід давно використовується під час навчання іноземній мові в профільних гуманітарних вищих навчальних закладах. Це має як позитивні якості, так і недоліки, про що було зазначено в працях вітчизняних та світових методистів, які займалися саме цією проблемою. Але можливість використання аспектного підходу під час викладання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах залишалась поза зором, оскільки профільні гуманітарні та технічні вищі навчальні заклади по-різному підходять до проблем викладання іноземних мов, що є скоріше недоліком, ніж надбанням.

Крім того, аспектний підхід, який базується на міжпредметних зв'язках, націлений на розширення кругозору здобувачів вищої освіти, поглиблення та закріплення знань, отриманих під час вивчення професійних компонентів навчальної програми. Поєднання фахових дисциплін та іноземної мови має на меті вивести рівень підготовки майбутніх фахівців на якісно інший щабель компетентності, що дозволить опановувати сучасні джерела інформації не лише державною мовою, а надасть змогу долучитися до закордонних джерел іноземною мовою, більш того, подібний тісний зв'язок має сприяти постійному професійному зростанню за допомогою спілкування з фахівцями з інших країн та перейманню провідного досвіду не лише в Україні, а й у світі.

Ключові слова: *аспектний підхід, міжпредметні зв'язки, навчальна програма, технічний вищий навчальний заклад.*

Olga RYZHCHENKO,

orcid.org/0000-0003-1693-6121

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Senior Lecturer at the Department of Language Training

National University of Civil Protection of Ukraine

(Kharkiv, Ukraine) *eradis80@gmail.com*

THE COMBINATION OF THE ASPECT APPROACH AND INTERSUBJECT CONNECTIONS IN THE TEACHING OF THE ENGLISH LANGUAGE IN A TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The purpose of the work is to consider the possibility of an aspect approach when teaching English in a technical higher educational institution. The aspect approach, which is constantly used during the mastering of basic foreign language skills in humanities higher educational institutions, has proven its effectiveness, because during training attention is paid to the development of all basic language skills, which are speaking, reading, listening and writing. Moreover, the aspect approach allows you to pay maximum attention to the practical application of the acquired knowledge.

The aspect approach has been used for a long time during foreign language learning in specialized humanitarian higher educational institutions. It has both advantages and disadvantages, which were mentioned in the works of domestic and international methodologists who dealt with this particular problem. But the possibility of using an aspect approach when teaching a foreign language in higher technical educational institutions remained out of sight, because specialized humanitarian and technical higher educational institutions approach the problems of teaching foreign languages differently, which is more of a disadvantage than an asset.

In addition, the aspect approach, which is based on interdisciplinary connections, is aimed at expanding the horizons of students of higher education, deepening and consolidating the knowledge obtained during the study of professional components of the curriculum. The combination of professional disciplines and a foreign language aims to bring the level of training of future specialists to a qualitatively different level of competence, which will allow mastering modern sources of information not only in the state language, but will provide an opportunity to join foreign sources in a foreign language, moreover, such a close connection has to promote constant professional growth through communication with specialists from other countries and the adoption of leading experience not only in Ukraine, but also in the world.

Key words: *aspect approach, interdisciplinary connections, curriculum, technical higher educational institution.*

Постановка проблеми. Вивчення іноземної мови є важливою складовою отримання сучасної якісної освіти, оскільки володіння мовою надає безліч переваг як під час самого навчання, так і після його закінчення. Більш того, сучасна потреба у безперервній освіті протягом всього життя вимагає постійного вдосконалення власних навичок та набуття нових знань. Саме володіння іноземною мовою надає можливість долучитися до сучасних наукових надбань не лише на території рідної країни, а і за її межами. Більш того, це надає можливість підвищення власної кваліфікації та обміну досвідом закордоном.

Викладання іноземної мови у гуманітарних вищих навчальних закладах відрізняється аспектним підходом, тобто виокремлюються заняття з розвитку навичок говоріння, читання та письма. Також викладаються практична фонетика та практична граматики. В той же час викладання іноземної мови у технічних вищих навчальних закладах характеризується відносно невеликою кількістю аудиторних годин та поєднанням розвитку всіх необхідних навичок протягом одного заняття. На наш погляд, було б доречно за змоги розділити заняття з вивчення професійної лексики та опрацювання технічних текстів та заняття з розвитку навичок усного мовлення та письма, що має на увазі вивчення граматики та використання лексико-граматичних конструкцій під час написання власних текстів за фахом.

Більш того, важливу роль у комплексній підготовці фахівця у технічному вищому навчальному закладі мають відігравати міжпредметні зв'язки, які повинні забезпечувати освоєння фахових дисциплін не лише українською мовою, а й розуміння їх англійською мовою, що має на меті підвищення кваліфікації фахівця, оскільки йому надається змога опанувати джерела інформації не лише однією мовою, а долучатись до закордонних видань та ресурсів, які окреслюють найкращі надбання у різних професійних сферах.

Аналіз досліджень. Як зазначає Л.М. Коваль, «студентам – майбутнім фахівцям – необхідно набутти іншомовної професійноспрямованої комунікативної компетенції, яка вважається сформованою, якщо майбутній фахівець використо-

вує іноземну мову, щоб самостійно отримувати і розширювати свої знання і досвід» (Коваль, 2010: 319). І з цим твердженням важко не погодитись, бо володіння іноземними мовами дійсно сприяє розширенню кругозору фахівця та постійному самовдосконаленню та підвищенню власної кваліфікації.

Український науковець О. Крат вказує, що «професійне навчання має забезпечити не тільки оволодіння сукупністю знань і умінь, включаючи комунікативну компетенцію іноземною мовою, що вивчається, а й формування професійно значущих якостей особистості, що посилює і робить значущим соціальний аспект будь-якого професійно-орієнтованого навчання. Важливу роль у цьому процесі відіграє мотивація вивчення іноземної мови, яка виражається в потребі організувати професійну комунікацію, у тому числі іноземною мовою. Тому однією з головних особливостей іноземної мови як навчальної дисципліни є професійно-орієнтований характер, що має відобразитися у цілях та змісті навчання» (Крат, 2011: 70). Іншими словами, викладання іноземної мови має мати тісний зв'язок з професійними компонентами вищої освіти та допомагати у їх ефективному засвоєнні.

Як зазначають українські дослідники Т.О. Шаргун, Г.О. Бушко, Ю.С. Мосіна, «основними завданнями для викладача навчальних дисциплін «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням» є такі: забезпечення належного рівня підготовки студентів з іноземної мови відповідно до вимог державного освітнього стандарту; виховання та розвиток студентів засобами англійської мови за допомогою наукової та організаційно-методичної роботи» (Шаргун, Бушко, & Мосіна, 2020: 206). І в цьому має відчуватись велика роль викладача англійської мови, який має поєднати англійську мову з майбутньою кваліфікацією для ефективного розвитку висококваліфікованого фахівця.

Ще одним важливим напрямом у викладанні іноземної мови є тісний зв'язок з професійними компонентами навчальної програми. «Міжпредметні зв'язки в навчанні іноземної мови можуть здійснюватись за такими основними напрямками:

– формування необхідних для становлення світогляду курсанта систем понять з опорою на наукові факти, теорії, закони, ідеї, спільні для суміжних наукових областей; формування спільних для суміжних предметів умінь, і передовсім елементарних, що на них базуються складніші методи засвоєння ідейних зв'язків між предметами <...>;

– формування на базі узагальнених знань і вмінь правильного оціночного ранжування предметних знань, у чому особливого значення набувають міжпредметні зв'язки й світоглядні навчальні проблеми;

– формування політехнічних знань і трудових умінь, що потребує комплексного застосування знань основ наук на практиці» (Єфімова, 2012: 267).

Як влучно зазначає О. Соловйова, «використання міжпредметних зв'язків на уроках іноземної мови спонукає студентів до вивчення мови. У використанні міжпредметних зв'язків іноземної мови з іншими предметами виділяють два напрями:

1. Перший напрямок пов'язаний з розширенням предметно-змістовного плану читання іноземною мовою за рахунок його збагачення лінгвістичною інформацією з різних предметів <...>.

2. Другий напрямок передбачає удосконалення загальнонавчальних знань, які допомагають студентам систематизувати інформацію» (Соловйова, 2023: 91).

Проблеми викладання англійської мови у вищих технічних навчальних закладах розглядалися у працях багатьох українських фахівців, а розробкою методики викладання іноземної мови у немовних вузах саме технічного профілю займалися А. Ємельянова та О. Тарнопольський, військових вузів – Р. Зайцева. Вивченням різних аспектів викладання іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах присвячені роботи Н. Білан, А. Білоцерковець, Б. Гриднєвої, О. Дігтяр, О. Матвєєнко, З. Осади, Т. Танцури, О. Тимофєєвої.

Мета статті полягає в розгляді та розкритті наступних проблем:

– визначенні переваги використання аспектного підходу у поєднанні з міжпредметними зв'язками під час викладання іноземної мови у технічному вищому навчальному закладі;

– окресленні основних напрямків міжпредметних зв'язків дисципліни «Англійська мова» з технічними фаховими дисциплінами.

Наша стаття має на меті розглянути можливість поєднання аспектного підходу та міжпредметних зв'язків під час викладання іноземної мови у тех-

нічному вищому навчальному закладі на прикладі освітньо-професійної програми вищої освіти «Пожежна безпека» для підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, в рамках якої освітній компонент «Іноземна мова» вивчається протягом 2 семестрів першого року навчання та має 4 кредити ЄКТС.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають українські науковці, які досліджували проблеми викладання англійської мови у технічних вищих навчальних закладах, «проблемою, з якою зустрічається викладач іноземної мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах технічного профілю є велика нерівномірність підготовки з іноземної мови студентів першого курсу (від рівня – не читаю, мінімальний словниковий запас) до рівня випускників шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови, лінгвістичних гімназій» (Калиняк & Морська, 2018: 501). І це додає певних складнощів до процесу побудови навчального заняття, під час якого викладач має враховувати рівень підготовки всіх здобувачів вищої освіти в межах однієї групи.

З огляду на необхідність впровадження саме профільної англійської мови це завдання може бути певною мірою полегшено, оскільки майже всі здобувачі стикаються з технічною лексикою вперше, що дозволяє незначною мірою нівелювати різні рівні підготовки з загальної англійської мови. Нам вважається за доречне розподілити здобувачів на декілька міні-груп в межах однієї навчальної групи з метою взаємодопомоги більш підготовленими здобувачами менш підготовленим. Більш того, більш підготовлені здобувачі зможуть надавати допомогу викладачу під час повторення або засвоєння загальнонавчальної лексики та граматики та, так би мовити, «підтягнути» менш підготовлених здобувачів.

Окрім цього було б доречно виокремити певні аспекти у викладанні англійської мови, а саме практику говоріння та письма, яка має слідувати після розгляду певної лексики та опанування текстів, тобто аналітичного читання. Як певне доповнення та елемент проміжного та фінального контролю було б доречно виділити певну кількість занять на проходження тестових завдань.

Українські та закордонні методисти, які займалися вивченням саме аспектного підходу у викладанні іноземних мов, виділяють як переваги, так і недоліки саме такого способу викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі. Серед переваг зазначаються: відносно легка реалізація принципів системності й науковості; простота планування і проведення практичних занять; мож-

ливність ретельної роботи над окремими аспектами іноземної мови; об'єктивність контролю й оцінки знань з граматики, лексики і фонетики; відповідність традиціям навчання і вивчення іноземної мови; відповідність очікуванням тих, хто навчається.

До недоліків відносяться: штучне розділення іноземної мови на підсистеми-аспекти, що протирічить функціонуванню й використанню мови у процесі спілкування; неможливість реалізації принципу комунікативності; неадекватні умови формування компетенцій та їхніх компонентів; об'єктивна неможливість інтеграції знань і навичок в уміння та компетенції (браку часу, неадекватні умови формування); домінування в якості об'єкта навчання лінгвістичної граматики, фонетики, лексики; низький мотиваційний потенціал занять.

І як результат: неможливість досягнення практичної мети навчання (Бігич & Бориско та ін., 2011: 94).

Як можна зазначити з вищесказаного, аспектний підхід до вивчення іноземної мови на сучасному етапі має більше недоліків, ніж переваг. Але нам вважається за доречно зазначити, що саме аспектний підхід використовується під час навчання саме в гуманітарних вищих навчальних закладах у підготовці фахівців-мовників. Не слід забувати і те, що вивчення іноземної мови в якості професійної складової має на меті декілька інші цілі та завдання. Звертаючи увагу на вивчення іноземної мови у технічному вищому навчальному закладі, можна зазначити, що іноземна мова розглядається як засіб професійної комунікації, оскільки акцент робиться саме на вивченні професійної термінології, яка дозволить використовувати мову у більш вузькому значенні.

Якщо порівняти викладання іноземних мов у профільних гуманітарних та технічних вищих навчальних закладах, то кількість годин у технічних вищих навчальних закладах, яка відводиться на вивчення освітнього компоненту, дорівнює 3 кредитам ЄКТС, тобто 90 годинам, з яких лише 36 годин відводяться на аудиторну роботу. В той же час така ж сама кількість годин відводиться на вивчення лише одного аспекту, а саме практичної граматики англійської мови у профільному гуманітарному вищому навчальному закладі. З одного боку подібний підхід може здатись логічним, оскільки фаховим дисциплінам потрібно приділяти значно більше загального навчального часу. Однак, з іншого боку, вивчення іноземної мови у технічних вищих навчальних закладах потребує більше зусиль з боку викладача та здобувачів

освіти, оскільки під час вивчення мови у школі багато аспектів можуть залишитися нерозглянутими, більш того, велика увага має приділятися вивченню саме технічної мови, що сприятиме професійному зростанню майбутніх фахівців.

З огляду на все вище зазначене було б доречно, на наш погляд, збільшити кількість годин, що відводяться на вивчення освітнього компонента «Іноземна мова». Крім того, нам здається логічним та обґрунтованим розділення курсу на певні аспекти, а саме на усне мовлення та аналітичне читання, а також впровадження тестового контролю (можливості використання якого були описані нами у роботі «Використання тестових завдань для опанування технічної англійської мови у вищому навчальному закладі» (Рижченко, 2023), а шляхи засвоєння наукової термінології у процесі вивчення англійської мови як іноземної студентами нефілологічних спеціальностей були представлені нами в роботі (Литвиненко & Рижченко, 2022)).

Для прикладу розглянемо теми, які вивчаються під час опанування іноземної мови курсантами Національного університету цивільного захисту України за спеціальністю «Пожежна безпека». Протягом аудиторної підготовки розглядаються наступні: Defining fire (визначення пожежі), Types of fire (типи пожеж), Personal Equipment (засоби індивідуального захисту), Respiratory Protection (захист органів дихання), Tools (інструменти), Fuel Classification (класифікація видів палива), Fire Extinguishers (вогнегасники), Fire Hydrants (пожежні гідранти). Для розгляду та опанування кожної теми пропонується текст з певним лексичним набором для вивчення та вправи для відпрацювання. Також пропонуються завдання для аудіювання та творчого письма. Після завершення теми пропонується пройти тестовий контроль. Під час проведення заняття велика увага приділяється саме роботі з лексичним матеріалом та текстом, таким чином розмовна практика дещо «страждає» через певний брак часу. Але саме тісний зв'язок так би мовити пасивного (робота з лексикою та текстами) та активного (усне монологічне та діалогічне мовлення та творче письмо) надають змогу прийти до кращих результатів, тобто забезпечити вихід на практику, тобто до практичного використання набутих знань. Саме тому слід, на наш погляд, виділити деякі аспекти в процесі вивчення іноземної мови, що дозволить забезпечити практичне використання набутих теоретичних знань. Більш того, заняття з усного мовлення можна проводити у формі онлайн конференцій з закордонними фахівцями – носіями

мови, що сприятиме розвитку тісних контактів між країнами та покращенню рівня спілкування здобувачів освіти.

Наразі міністерство освіти наголошує на необхідності виводу теоретичних знань в практичну площину, для чого є вимога збільшення практичних занять та зменшення теоретичних. Подібний підхід до навчання слід використовувати і з іноземною мовою. Якщо взяти до уваги викладання мови у профільних гуманітарних вищих навчальних закладах, то залучення носіїв мови давно та продуктивно використовується під час навчання фахівців з перекладу чи фахівців-мовників. На наш погляд, цей досвід слід перейняти й профільним технічним вищим навчальним закладам.

Як слушно зазначають фахівці з викладання іноземної мови саме в технічному вищому навчальному закладі, «під час викладання в технічному ЗВО виникають такі проблеми, як низька мотивація й інтелектуальна пасивність студентів в оволодінні іноземною мовою. Це може бути спричинено технічним складом мислення студентів і невисоким базовим рівнем знання іноземних мов на момент вступу до університету. До того ж увага студентів зосереджена на профільних предметах, а іноземну мову вважають менш важливою дисципліною, яка не пов'язана з їхньою майбутньою професійною діяльністю» (Шаргун, Бушко, & Мосіна, 2020: 206). Саме тому, на наш погляд, слід поєднати вивчення іноземної мови з профільними предметами, тобто спробувати створити певні двомовні матеріали для навчання. Якщо брати за приклад навчальну програму «Пожежна безпека», то освітній компонент «Іноземна мова» можна поєднати з освітніми компонентами «Хімія», «Організація роботи у непридатному для дихання середовищі» (поєднується з темою «Personal Equipment» та «Respiratory protection»), «Теорія розвитку та припинення горіння» («Defining fire» та «Types of fire»), «Протипожежне водопостачання» («Fire extinguishers» та «Fire hydrants»), «Будівельні матеріали і конструкції та їх поведінка в умовах пожежі» («Fuel Classification»). Схожість тем, які пропонуються для вивчення різними освітніми

компонентами, дозволяє зробити спробу поєднати зусилля викладачів під час викладання та спробувати провести певні заняття з тем англійською мовою з залученням певного обладнання, графічних матеріалів та таблиць, що в подальшому спростить майбутнім фахівцям роботу з подібними матеріалами в професійній сфері.

Як цілком справедливо зазначає О.М. Єфімова, «без міжпредметних зв'язків неможливо вирішити сучасні завдання реформи професійної школи, яка вимагає об'єднання загального і професійного навчання, зміцнення зв'язку навчання з виробничою працею. Міжпредметні зв'язки, як і будь-який принцип навчання, має властивість всезагальності, реалізується в кожному навчальному предметі. Необхідність і доцільність міжпредметних зв'язків підтверджується передовим педагогічним досвідом викладачів і багато чисельними загально педагогічними і методичними дослідженнями» (Єфімова, 2012: 267). Саме тому слід більш ретельно підходити до співпраці викладачам різних освітніх компонентів в межах однієї навчальної програми.

Висновки. Стрімкий рух в напрямку розвитку та покращення якості освітнього процесу змушує викладачів шукати нові шляхи вдосконалення освіти та покращення результату засвоєння знань. З цього боку доречним, на наш погляд, є поєднання теоретичного та практичного підходів до засвоєння іноземної мови шляхом використання саме аспектного підходу, що дозволяє залучати носіїв мови до навчального процесу. Більш того, тісна міждисциплінарна взаємодія має на меті покращити результати навчання, бо має сприяти більш глибокому зануренню у професійні дисципліни, оскільки певні теми можна продублювати двома мовами, українською та англійською, що сприятиме їх кращому розумінню.

Поєднання аспектного підходу та міжпредметних зв'язків має сприяти розвитку міждисциплінарних програм вищої освіти, які б забезпечували навчання не лише українською, а й іноземною мовами, що сприяло б розвитку освіти та тісної співпраці на рівні країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігіч О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. К.: Ленвіт, 2011. 344 с.
2. Єфімова О.М. Міжпредметні зв'язки у процесі навчання іноземним мовам та їх вплив на якість підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2012. Вип. 23. С. 266–267.
3. Калиняк Б., Морська Н. Індивідуалізація навчання англійської мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах технічного профілю. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2018. Вип. 165. С. 500–504.
4. Коваль Л.М. Формування у студентів немовних вищих навчальних закладів англійської професійно орієнтованої мовної компетенції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.4. С. 318–321.

5. Коротяєва І. Особливості інтегрованого та аспектного підходів у навчання іноземної мови у мовному ВНЗ. *Наукові записки. Серія: ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ*. 2018. Вип. 165. С. 497–502.
6. Крат О. Компоненти системи навчання іноземної мови професійного спрямування через зміст професійної діяльності. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка»*. 2011. Вип. 2(2). С. 69–74.
7. Литвиненко О., Рижченко О. Шляхи засвоєння наукової термінології у процесі вивчення англійської мови як іноземної студентами нефілологічних спеціальностей. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. № 51, С. 304–308. DOI: 10.24919/2308-4863/51-47 (дата звернення: 04.05.2024).
8. Рижченко О. Використання тестових завдань для опанування технічної англійської мови у вищому навчальному закладі. *Актуальні питання іноземної філології*. 2023. Вип. 18. С. 36–41. DOI: 10.32782/2410-0927-2023-18-5 (дата звернення: 04.05.2024).
9. Соловійова О. Міжпредметні зв'язки на уроках іноземної мови. *Актуальні питання лінгводидактики: традиції та новаторство: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. онлайн конф., м. Запоріжжя, 09-10 лист. 2023 р./ Запоріж. держ. медико-фармацевт. ун-т. Запоріжжя, 2023. С. 91.*
10. Шаргун Т.О., Бушко Г.О., Мосіна Ю.С. Сучасні аспекти викладання англійської мови в технічних закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70, Т. 4. С. 205–210. DOI: 10.32840/1992-5786.2020.70-4.38 (дата звернення: 10.05.2024).

REFERENCES

1. Bihich, O.B., Borysko, N.F., Boretska, H.E. & others (2011). Metodyka formuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii [The method of formation of intercultural foreign language communicative competence] In S.Iu. Nikolaieva (Ed.). K.: Lenvit [in Ukrainian].
2. Yefimova, O.M. (2012). Mizhpredmetni zviazky u protsesi navchannia inozemnym movam ta yikh vplyv na yakist pidhotovky kursantiv vyshchyykh viiskovykh nvchalnykh zakladiv [Interdisciplinary connections in the process of learning foreign languages and their influence on the quality of training of cadets of higher military educational institutions]. *Naukovi zapysky. Seriiia «Filolohichna» – Proceedings. «Philological» series*, 23, 266–267 [in Ukrainian].
3. Kalyniak, B. & Morska, N. (2018). Indyvidualizatsiia navchannia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam u vyshchyykh navchalnykh zakladakh tekhnichnoho profilii [Individualization of English language learning by professional direction in higher educational institutions of a technical profile]. *Naukovi zapysky. Seriiia: Filolohichni nauky – Proceedings. Series: Philological sciences*, 165, 500–504. [in Ukrainian].
4. Koval, L.M. (2010). Formuvannia u studentiv nemovnykh vyshchyykh navchalnykh zakladiv anhlo-movnoi profesiino oriientovanoi movnoi kompetentsii [Formation of English-language professionally oriented language competence in students of non-language higher educational institutions]. *Naukovi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*, 20(4), 318–321 [in Ukrainian].
5. Korotiaieva, I. (2018). Osoblyvosti intehrovanoho ta aspektneho pidkhodiv u navchannia inozemnoi movy u movnomu VNZ [Peculiarities of integrated and aspectual approaches to teaching a foreign language at a language university]. *Naukovi zapysky. Seriiia: FILOLOHICHNI NAUKY – Proceedings. Series: PHILOLOGICAL SCIENCES*, 165, 497–502 [in Ukrainian].
6. Krat, O. (2011). Komponenty systemy navchannia inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia cherez zmist profesiinoy diialnosti [Components of the foreign language learning system of professional guidance through the content of professional activities]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedagogika» – Bulletin of the Dnipropetrovsk University named after Alfred Nobel. «Pedagogy» series*, 2(2), 69–74 [in Ukrainian].
7. Lytvynenko, O. & Ryzhchenko, O. (2022). Shliakhy zasvoiennia naukovoї terminolohii u protsesi vyvchennia anhliiskoi movy yak inozemnoi studentamy nefilolohichnykh spetsialnostei [Ways of mastering scientific terminology in the process of studying English as a foreign language by students of non-philological specialties]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: Mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh uchennykh Drohobytskoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Current issues of the humanities: Interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobytsk Pedagogical University*, 51, 304–308. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-47> (date of access: 04.05.2024) [in Ukrainian].
8. Ryzhchenko, O. (2023). Vykorystannia testovykh zavdan' dlia opanuvannia tekhnichnoi anhliiskoi movy u vyshchomu navchalnomu zakladi [Using test tasks for learning technical English in a higher educational institution]. *Aktualni pytannia inozemnoi filolohii – Current Issues of Foreign Philology*, 18, 36–41. URL: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2023-18-5> (date of access: 04.05.2024) [in Ukrainian].
9. Soloviova, O. (2023). Mizhpredmetni zviazky na urokakh inozemnoi movy [Intersubject connections in foreign language lessons]. *Aktualni pytannia lnhvodydaktyky: tradytsii ta novatorstvo: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi nauково-praktychnoy onlain konferentsii – Current issues of linguistic didactics: traditions and innovation*. Zaporizhzhia, 09–10 November, Zaporizhzhia: ZDMFU, P.91 [in Ukrainian].
10. Sharhun, T.O., Bushko, H.O. & Mosina, Yu.S. (2020). Suchasni aspekty vykladannia anhliiskoi movy v tekhnichnykh zakladakh vyshchoi osvity [Modern aspects of teaching English in technical institutions of higher education]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and secondary schools*, 70(4), 205–210. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-4.38> (date of access: 10.05.2024) [in Ukrainian].